

015515/1920-21

III.

413

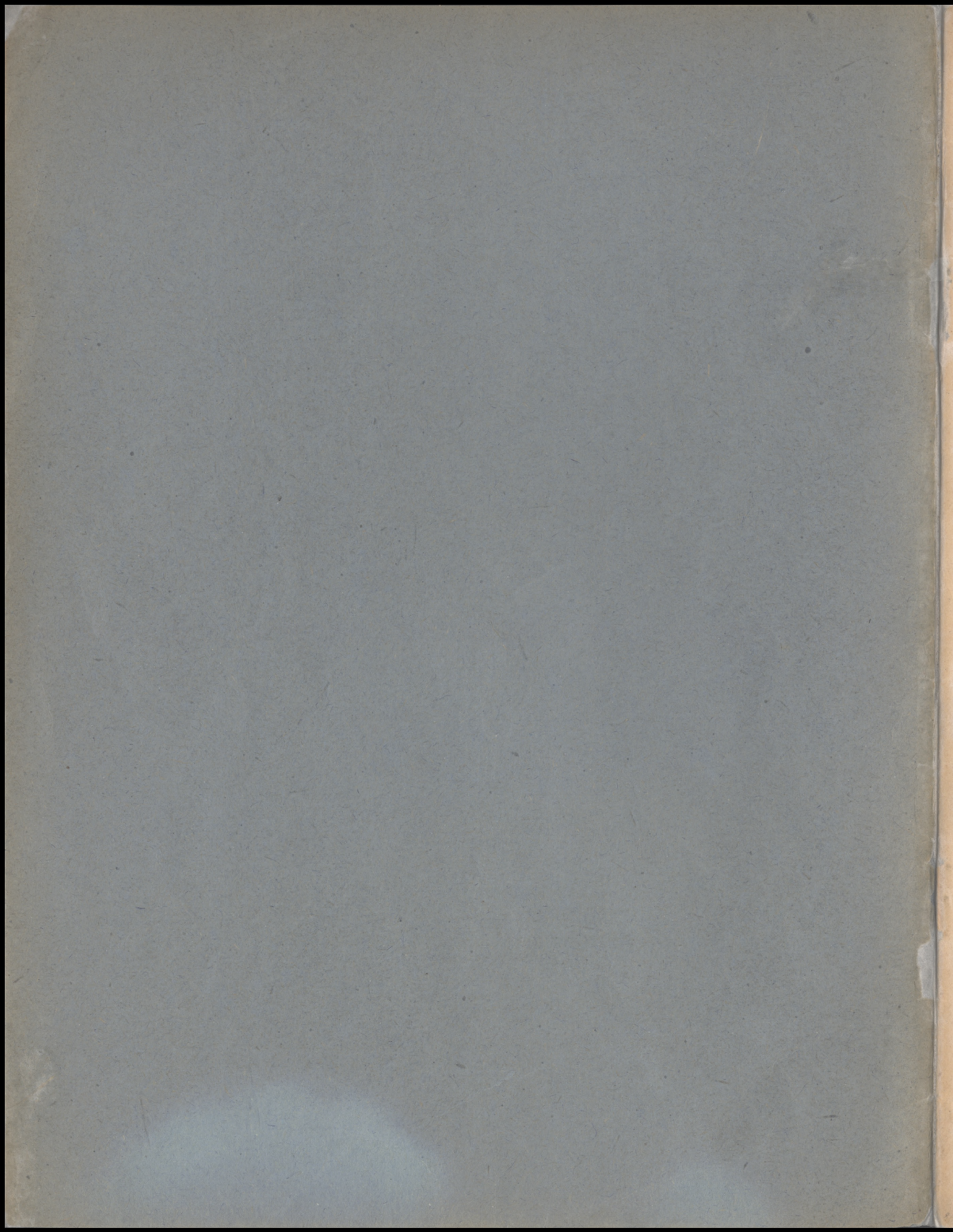
Sprawozdanie administracyjne Starostwa Grudziądzkiego

za rok 1920 i za rok 1921

(powiat Grudziądz wieś).

Zakłady Graficzne Wiktora Kulerskiego
(Gazeta Grudziądzka).

Sprawozdanie
administracyjne
Starostwa Grudziądzkiego

za rok 1920 i za rok 1921

(powiat Grudziądz wieś).

Zakłady Graficzne Wiktora Kulerskiego
(Gazeta Grudziądzka).

015515

III

Stosownie do § 127 Ordynacji Powiatowej przedkłada Wydział Powiatowy Sejmikowi Powiatowemu sprawozdanie administracyjne od przejścia Pomorza przez władze polskie do dnia 31. III. 22.

I. Statystyka.

Powiat obejmował w roku 1919 78054 ha 92 a i 49 km powierzchni. Ponieważ granica polsko-niemiecka nie jest jeszcze ostatecznie ustalona, jest podanie dokładne wielkości powiatu obecnie jeszcze niemożliwym, temwięcej, że ustalenie granicy w odcinku na wschód do Gardeji wypadło dla powiatu po części z korzyścią, po części z uszczerbkiem. Ważna dla powiatu placówka dworzec Gardeja przypadła do powiatu.

Ostateczne wyciągnięcie granicy poczyni w stanie posiadania powiatu tylko nieznaczne zmiany.

Pierwszy powszechny jednodniowy spis ludności i zwierząt domowych w dniu 30. IX. 21. wykazał 43419 mieszkańców powiatu, w tem 20890 mężczyzn i 22529 kobiet. Na gminy miejskie przypada 3784 (Łasin 2191, Radzyn 1593), na gminy wiejskie 27115, a na obszary dworski 12420 ludności. 28357 mieszkańców powiatu zalicza się do narodowości polskiej.

W stosunku do roku 1917 zmniejszyła się liczba ludności o 4794 osób. Zwierząt domowych naliczono: koni 11121, bydła rogatego 26360, owiec 20218, trzody chlewnej 18681.

2. Starosta i Deputowani.

Od dnia przejścia Pomorza t. j. 23. I. 20. r. przez władze polskie stoi na czele administracji powiatowej p. Starosta **Leon Ossowski**, który już w czasie od przyznania powiatu Polsce, według Traktatu Wersalskiego t. j. od grudnia 1918 r. aż do przejścia, był delegatem Rządu Polskiego przy ówczesnej tutejszej lantraturze. Deputowanemi powiatowemi wybrała Rada Powiatowa dnia 6. IV. 21. r. panów: **Marjana Paszotę** z Plemiąt i **Władysława Krzyżanowskiego** z Rogóżna-wieś, który to wybór Województwo Pomorskie dn. 8. IV. 21 r. zatwierdziło. Podczas ciężkiej choroby i następnego urlopu p. Starosty w kwietniu i maju 21 r. zastępował go deputowany p. **Marjan Paszotta** z Plemiąt, p. asesor **Baranowski** z Świecia i p. asesor **Sędzimir** z Torunia.

3. Rada powiatowa.

Na mocy rozporządzenia Min. b. dz. pr. z dnia 8. I. 20. rozwiązany został zaraz po przejściu powiatu przez władze polskie dotychczasowy Sejmik i Wydział Powiatowy których miejsce zajęła tymczasowa Rada Powiatowa, w skład której weszli panowie:

Donimirski	—	Dembieniec	Górski	—	Łasin
Krzyżanowski	—	Rogóżno wieś	Ks. Heese	—	Szembruk
Paszotta	—	Plemięta	Kościelski	—	Okonin
Szlosowski	—	Łasin	Wollmann	—	Lemaństwo
Kostka	—	Radzyn	Klettner	—	M. Lniska
Baranowski	—	Łasin	Giese	—	Słup
Doleżych	—	Mazanki	Laudien	—	Bogdanki
Wudarski	—	Gawłowice	Foth	—	Łasin
Kuss	—	Zakrzewo	Zieliński	—	Białochowo

Pismem z dnia 13. III. 20. r. unieważniło Województwo Pomorskie nominacje wyżej podanych 18 członków tymczasowej Rady Powiatowej i zamianowało członkami Tymczasowej Rady Powiatowej panów:

Paszotę z Plemiąt,
Kostkę z Radzyna,
Krzyżanowskiego z Rogóżna.

Baranowskiego z Łasina
Klettnera z M. Lnisk,
Górskiego z Łasina.

W wrześniu 20. r. wystąpili z składu tymczasowej Rady Powiatowej panowie Górski i Baranowski, miejsce występujących zajęli panowie burmistrz Tomczyński z Łasina i Kościelski z Okonina.

Pismem z dnia 20. V. 21. r. rozszerzyło Województwo Pomorskie tymczasową Radę Powiatową przez zamianowanie 11 nowych członków.

Na propozycję Starostwa mianowało Województwo dnia 3. VIII. 21. r. w miejsce ustępującego z powodu wyprowadzenia się z powiatu burmistrza p. Kostki z Radzyna, burmistrza p. Nowackiego z Radzyna, a celem skompletowania ks. prob. Mańkowskiego z Radzyna. Skład tymczasowej Rady Powiatowej, pełniącej równocześnie funkcję Sejmiku i Wydziału Powiatowego, był następujący:

Klettner	— M. Lniska	Szlosowski	— Łasin
Krzyżanowski	— Rogózno wieś	Mikołajczak	— Król. Dąbrówka
Paszotta	— Plemięta	Sonnenfeld	— Łasin
Tomczyński	— Łasin	Jaskulski	— Rudnik
Kościelski	— Okonin	Figurski	— Zawda
Lipski	— Okonin	Rabanowski	— Szembruk
Woelk	— Gruta	Rutkowski	— Hansfeld
Kurzyński	— Bukowiec	Nowacki	— Radzyn
Graff	— Radzyn	Ks. Mańkowski	— Radzyn

Na mocy rozporządzenia Ministerstwa b. dz. pr. z dn. 12. VIII. 21. przeprowadzone zostały dnia 20. XI. 21. wybory do Sejmiku Powiatowego. W skład nowego Sejmiku Powiatowego weszło nast. 28 posłów:

Burm. Tomczyński	— Łasin	Stan. Górny	— Łasin
„ Nowacki	— Radzyn	Wład. Lipski	— Okonin
Wład. Rzepkowski	— Okonin	Maksm. Tomczyński	— Rudnik
Antoni Strzelecki	— Marusza	Andrzej Murawski	— Rząd
Kaz. Rozwadowski	— Cieczewo	Stanisław Nica	— Gruta
Jan Rybicki	— Mazanki	Juljan Dymański	— Bursztynowo
Winc. Ziętarski	— Bursztynowo	Jan Ziętarski	— Słup
Wład. Zimny	— Goczałki	Bernard Belwon	— Kozłowo
Antoni Figurski	— Zawdzka Wola	Józef Gródziński	— Goczałki
Wl. Krzyżanowski	— Rogózno wieś	Piotr Kurzyński	— Bukowiec
Michał Goryński	— Król. Dąbrówka	Wład. Rabanowski	— Szembruk
Ferd. Łazarski	— Rogózno zam.	Fr. Kulerski	— Skurgwy
Jan Bona	— Małe Tarpno	Józef Jarzębski	— Nowawieś
Wład. Grobelny	— Tuszewo	Ks. prob. Stan. Jarzębski	— Mokre

Pierwsze posiedzenie Sejmiku Powiatowego odbyło się pod przewodnictwem p. Starosty Ossowskiego w obecności wszystkich członków w dniu 12-go grudnia 1921 r., na którym nastąpił wybór 6 członków Wydziału Powiatowego.

Wydział Powiatowy.

Wydział Powiatowy składa się z panów:

Starosty Ossowskiego jako przewodniczącego,
W. Chelmieckiego z Szonowa,
S. Tomczyńskiego z Łasina,
A. Mossakowskiego z Łasina,
B. Rutkowskiego z Świecia-wsi,
J. Toppmajera z M. Tarpna,
W. Krzyżanowskiego z Rogózna-wsi.

W myśl rozporządzenia Min. b. dz. pruskiej z dnia 12. VIII. 21. § 17 urzędują nowowybrany Sejmik i Wydział Powiatowy 4 lata.

Stosownie do § 16 tego rozporządzenia skończyło się urzędowanie Tymczasowej Rady Powiatowej z dniem wyboru nowego Wydziału Powiatowego, to jest dnia 12. XII. 21 r.

Posiedzeń Rady Powiatowej odbyło się
w 1920 roku 13
w 1921 roku 13

Radzie Powiatowej przedłożono do uchwały
w roku 1920 . . . . . 607 spraw
w roku 1921 . . . . . 632 „

Liczba numerów dziennika w biurach Wydziału Powiatowego wynosi
w roku 1920 18130
w roku 1921 11433

Urzędnicy Wydziału Powiatowego.

A. Biuro Wydziału Powiatowego.

1. Naczelnny sekretarz Gburkowski
2. Sekretarz Erdmański
3. asystent Kotz
4. „ Gburek
5. „ Listewnik
6. „ Brzeziński
7. Registrator Smurzyński.
8. 6 sił pomocniczych, 2 uczni, 2 gońców.

B. Urzędnicy Powiatowej Kasy Komunalnej i Powiatowej Kasy Oszczędności.

1. Dyrektor Okoniewski
2. Kasjer Kalinowski
3. „ Wojtacki
4. „ Gadomski
5. 14 sił pomocniczych, — uczni.

C. Urzędnicy emerytowani.

1. Sekretarz Hannemann
2. Dyrektor Glaubke.

D. Wdowy i sieroty.

1. Wdowa po asystencie Kosmann.

Rozkład pracy.

Nr. bież.	Nazwisko	Opracowują
1.	Gburkowski naczelnny sekretarz	Nadzór i kontrola wszelkich przez Wydział Powiatowy załatwionych spraw. Sprawy do posiedzenia Wydziału Powiatowego i Sejmiku. Sprawy szos i budowa dróg, sprawy policyjne wymagające zgodności Wydziału Powiatowego, sprawy personalne. Administracja majątku i domu powiatowego.

Nr. bież.	Nazwisko	Opracowują
2.	Erdmański sekretarz	Urząd Ubezpieczeń, sprawy rent inwalidowych, chorych, sierot i pozostałych, ubezpieczenie od wypadków w rolnictwie, ubezpieczenie od ognia. Sprawy ubogich gminnych i krajowych. Sprawy sanitarne (umysł. chorych, głuchoniemych, ociemniałych, epileptyków, akuszerskie). Powiatowa Rada Opieki Społecznej.
3.	Kotz asystent	Podatek obrotowy od towarów, od nabycia gruntu, podatek za psy. Ogólna administracja gmin, sołectw i wójtostw. Sprawy Urzędu Stanu Cywilnego. Sprawy koncesyjne, sędziów rozjemczych, taksatorów bydła i t. d. Sprawy podatkowe i kontrola nad emigrantami.
4.	Gburek asystent	Kalkulacje i rewizje Kasy Komunalnej i Oszczędności, sprawy dzierżaw, sprawy likwidacyjne, sprawy kominiarskie, sprawy zaległych żądań powiatu. Sprawy ziemskie i przewłaszczeń.
5.	Listewnik asystent	Podatki powiatowe. Wydział opieki nad inwalidami i wsparcia rodzinne.
6.	Brzeziński asystent	Podatek od przyrostu wartości.
7.	Sumrzyński registrator	Registratura Wydziału Powiatowego.

Sprawozdanie Powiatowej Kasy Komunalnej za rok 1920/21.

A. Pozostałości.

Fundusz obrotowy wynosił ult. 1919/20	25.665	18
dochodzi w roku 1920/21	174.394	—
	200.059	18
odchodzi w roku 1920/21		
Stan	200.059	18
Przewyżka rozchodu z oddz. B. administracja bieżąca	468.418	92
Pozostaje do pokrycia	268.359	74
które na rok 1921/22 przeniesiono.		

B. Administracja bieżąca.

Do funduszu obrotowego:

	Ma	Jest	Więcej	Mniej	Dochód	Rozchód
Dział I. Ogólna administracja:						
Dochód	12.300,—	9.132,55	~~780.841,52~~	3.167,45	—	~~284.708,97~~
Rozchód	150.500,—	648.058,94	497.558,94	—	—	~~500.726,39~~
		<u>931.341,52</u>				
Dział II. Administr. Pow. Kasy Kom.:						
Dochód	53.750,—	53.736,—	—	14,—	—	—
Rozchód	59.200,—	205.195,70	145.995,70	—	—	146.009,70
Dział III. Administracja szos:						
Dochód	131.760,—	534.000,49	402.240,49	—	—	—
Rozchód	478.400,—	1.406.713,06	928.313,06	—	—	526.072,57
Dział IV. Administr. Chorych:						
Dochód	11.500,—	28.820,08	17.320,08	—	—	—
Rozchód	38.000,—	102.569,02	64.569,02	—	—	47.248,94
Dział V. Administr. Długów:						
Dochód	53,—	50,—	—	3,—	—	—
Rozchód	22.200,—	21.271,26	—	928,74	925,74	—
Dział VI. Administr. Ogólna:						
Dochód	3.680,—	22.044,59	18.364,59	—	—	—
Rozchód	64.000,—	473.964,56	409.964,56	—	—	~~891.599,97~~
		<u>790.681,98</u>	<u>126.681,98</u>			<u>108.317,39</u>
Dział VII. Administr. Wójtostw:						
Dochód	61.172,—	92.481,23	31.309,23	—	—	—
Rozchód	61.172,—	107.051,—	45.879,—	—	—	14.569,77
Dział VIII. Administr. Podatków:						
Dochód	710.757,—	1.760.141,03	1.049.384,03	—	—	—
Rozchód	111.500,—	4.001,35	—	107.498,65	1.156.882,68	—
			<u>Razem</u>	1157.808,42	1.626.227,34	
			od dochodu	—	1.157.808,42	
			Pozostaje rozchód większy	—	468.418,92	

Rozchód ten odpisano od funduszu „Pozostałości“ patrz oddział A.

C. Fundusz Dróg Gminnych.

a) Ogólny obrót w roku 1920|21.

1. Stan z roku 1919 20	27.060,24
2. Dochód w roku 1920 21	193.206,23
3. Rozchód w roku 1920 21	<u>30.760,—</u>
Większy dochód	162.446,23
4. Stan ult. 1920 21.	<u>189.506,47</u>

b) Poszczególne:

1. Fundusz utrzymania dróg.

1. Stan z roku 191920	27.693,70
2. Dochód w roku 192021	192.697,36
3. Rozchód w roku 192021	30.760,—
	Większy dochód
	161.937,36
4. Stan ult. 192021	189.631,06

2. Szosa Mokre-Welcz.

1. Stan z roku 191920 minus	633,46
2. Dochód w roku 192021	508,87
3. Rozchód w roku 192021	—
	Większy dochód . . . . .
	508,87
4. Stan ult. 192021 większy rozchód	124,59

D. Powiatowa Centrala Elektryczna.

A. Koszta budowlane:

1. Dochód:	
Pożyczek pobrano w r. 191820	1.300.000
192021	1.900.000
w roku 192021 odpłacono	1.200.000
Pozostaje długu	2.000.000
w roku 192021 umorzono	26.000
Dług ult. 192021	1.974.000

B. Administracja.

1. Z przeniesienia z roku 191920	235.494,15
2. Dochód w roku 192021	
1. za prąd elektryczny do światła	1.581.148,55
do siły	2.531.158,18
dzierżawa za liczniki i motory	9.631,05
różne	460,—
2. za instalacje	848.023,49
różne	1.015,—
	4.971.436,27
	Ogólny dochód . . . . .
	5.206.930,42
3. Rozchód w roku 192021	
1. Miasto Grudziądz za prąd	2.900.456,60
2. Procenty	77.455,35
3. Utrzymanie składu i inwentarza	244.122,33
4. Pensje	75.695,50
5. Dodatki drożyzniane, utensilia biurowe i koszty podróży	163.828,79
6. Na utrzymanie oddziału budo- wlanego i instalacyjnego	214.022,10
7. Zabezpieczenia	39.876,66
8. Ogólne wydatki	2.915,65
	Ogólny rozchód . . . . .
	3.698.372,98
Do przeniesienia na r. 192122	1.508.557,44

E. Fundusz Depozytowy.

1. Stan z roku 1919 20		1.678,80
2. Dochód w roku 1920 21	1.212.290,68	
3. Rozchód w roku 1920 21	<u>1.212.377,35</u>	
	Większy rozchód	<u>86,67</u>
	Stan ult. 1920 21	1.592,13
Składa się:		
w dochodzie stały fundusz województwa	1.000,—	
„ „ dobroczynności	1.000,—	
„ „ biblioteki	<u>604,30</u>	
	Razem	2.604,30
w rozchodzie:		
wsparcie ubogich	876.50	
koszta pielęgnowania	49.—	
„ „	<u>86.67</u>	
	Razem	<u>1.012.17</u>
	jak wyżej	1.592.13

F. Fundusz zaliczkowy.

1. Stan długu ult 1919 20 w dochodzie		43.534,98
2. Dochód w roku 1920 21	5.000.598,27	
3. Rozchód w roku 1920 21	<u>4.012.248,28</u>	
4. Dochód większy		988.349,99
5. Stan ult. 1920 21		<u>1.031.884,97</u>

III. Bilans.

Na dobro		
C. Fundusz Budowy Dróg Gminnych	189.631,06	
D. Powiatowa Centrala Elektryczna	1.700.007,89	
E. Depozyty	2.604,30	
F. Zaliczki	<u>9.701.320,20</u>	11.593.563,15
W dług:		
A. Administracja Pozostałości	268.359,74	
C. Fundusz Budowy Dróg Gminnych	189.631,06	
E. Depozyty	1.012,17	
F. Zaliczki	<u>8.669.435,23</u>	8.938.931,73
	Stan gotówki	2.654.631,72
	ult. 1920 21.	

IV. Długi Powiatu.

	Dług net. 1919 20	Dochód	Rozchód	Dług net. 1920 21	
1. 3½ proc. pożyczka na dom „Starostwa“	163.100	—	3.400	159.700	
2. 4 proc. „ dla „Pow. Centr. Elektr.“	1.300.000	700.000	26.000	1.974.000	
3. 3½ proc. na zakupienie ziemi pod tor kolej. Prabuty-Jabłonowo	19.500	—	2.400	17.100	
4. 3½ proc. „ tor kolej. Chełmża-Mełno	95.300	—	2.000	93.300	
5. 4 proc. „ na bud. szosy Mokre-Wełcz	68.100	—	1.100	67.000	
6. 5½ proc. „ na zapom. dla familji wojsk.	3.700.000	2.500.000	300.000	5.900.000	
7. 3½ proc. „ „ w „Schaukaufzug“ . Berlin	3.500.000	—	—	3.500.000	
	Razem	8.846.000	3.200.000	334.900	11.711.100

V. Majątek Powiatu (r. 1920/21).

1. Wartość domu „Starostwo“	20.000.000,—	
2. „ „ parceli szosowych	14.970,—	
3. „ „ garaży i sklepu do benzyny	6.000.000,—	
4. „ „ materiałów szosowych	113.570,28	
5. „ „ domków szosowych i domu		
6. „ „ ogrodowego w Okoninie	8.000.000,—	
7. „ „ akcji kolejki Chełmca Mełno	98.000,—	
8. Depozyt nr. 20.979 Tow. Pow. dla inwalid.	427,95	
9. „ „ 68.716 dopłata fiskalna na utrzym.		
bruku Dembinice-Zelnowo	4.690,79	
10. „ „ 73.026 odszkodowanie gminy		
Wewiórki za szosę Wewiórki-Mgowo	2.264,53	
11. Depozyt nr. 58.872 Wydzielony fundusz		
obrotowy	48.793,53	
12. „ „ 69072 Fundusz „Dobroczynności“	65.925,03	
13. Wartość domu przy ulicy Rządowej Nr. 8	2.000.000,—	razem 36,348.642,11

Dochodzi wartość 175.000 mk. szosy i 30259 mtr. bruku, jako też wartość przewodów elektrycznych i budynków do transformatorów Pow. Centr. Elektrycznej.

Wykaz administracji oddziału wypadkowego.

Ubezpieczenie od wypadków.

A. Ubezpieczenie wypadków w rolnictwie i leśnictwie.

Liczba wypadków w przedsiębiorstwach rolnych oraz leśnych jako i z tych powodów stawione wnioski do Zakładu ubezpieczeń o odszkodowanie w obrębie Sekcji Grudziądz (powiat) uległa zmniejszeniu, wobec lat poprzednich. Wypadków zgłoszono 75 wobec 96 w roku 1920, a zatem 21 mniej.

Od zgłoszonych 75 wypadków niezalatwiono urzędowo, gdyż okaleczenie nie pozostawiło żadnych skutków, wzgl. oddalono wniosek o rentę . . . . .

. . . . .	w 46 wypadkach
Ustalono odszkodowanie	„ 15 „
nie ukończono postępowania	„ 14 „
	<u>razem: 75 wypadków.</u>

Skutki 15 zalatwionych wypadków są:

Przejściowo częściowe ograniczenie	w 10 wypadkach
wypadki śmierci	„ 5 „
	<u>razem: 15 wypadków.</u>

Oprócz powyższych nowo zgłoszonych wypadków, zalatwiono wypadki pozostałe z roku 1920 i sprawy wypadkowe z lat poprzednich, które prowadziły do obciążenia Zakładu Ubezpieczeń. Uchwał powzięto, wzgl. wydano 116.

Za rok 1921 ma tut. Sekcja (powiat Grudziądzki) na pokrycie wydatków za wydatki 2 064 498,20 mk. do złożenia.

Rozliczone na 103 324 91 mk. podatku gruntowego Sekcji, wynosi składka 20 mk. od 1 mk. podatku gruntowego.

Ile składki za rok 1922 tut. Sekcji wynosić będą jest niewiadomo, gdyż Zakład Ubezpieczeń nie dostarczył potrzebnych danych do rozliczenia.

B. Ubezpieczenie od wypadków robotników zatrudnionych przy budowlach Związku Komunalnego powiatu Grudziądzkiego.

Ubezpieczeni są robotnicy przy budowlach szos powiatowych. Ubezpieczenie istnieje od roku 1890. Dotychczas otrzymują 5 robotników szosowych rentę wypadkową w wysokości 364,84 mk. rocznie.

Nowych wypadków nie zgłoszono.

Powiatowa Centrala Elektryczna.

Stan wojenny wpłynął ujemnie na dalsze rozbudowanie Powiatowej Centrali Elektrycznej, już to z braku materiałów budowlanych w kraju, jak i trudności sprowadzenia ich z zagranicy, ze względu wysokiej ceny rynkowej, która przy niskim kursie naszej waluty, powiększała każdy kosztorys prac do sum miljonowych.

Mimo to wykonano w roku 1920—1921 połączenia przewodowe rozpoczęte jeszcze w roku 1918/19 i 1919/20, kompletując tym samym sieć elektryczną do pewnej całości, zastosowanej do potrzeb rolniczo-gospodarczych powiatu.

Długość istniejących i wykonanych przewodów linjowych powiatowej sieci elektrycznej, wynosi przeszło 200 Km. z 14 sieciami lokalnymi.

Transformatorów do uregulowania prądu posiada centrala 49.

Odbiorców posiada centrala 670 między temi 136 używa prądu do siły motorowej. Lamp żarowych do oświetlenia znajduje się 900, pozostaje w ruchu motorów gospodarczych 150 przy użyciu 8000 KLWT godz.

Koszt budowy sieci Powiatowej Centrali Elektrycznej do r. 1919 wynosił 1 207 973 mk. niem. od tego czasu do 31 marca 1922 r. wzrosły koszty dalszej budowy sieci do sumy 4 840 496 mk. 88 f. polsk.

1. Wysokie napięcie	3 358 994 mk. 50 f.
2. Niskie napięcie	503 820 „ 39 „
3. Transformatory	61 925 „ 80 „
4. Liczniki	113 322 „ — „
5. Inwentarz	81 614 „ 03 „
6. Budowy w własnym zakresie	190 075 „ 47 „
7. Kierownictwo budowy	9 150 „ 00 „
8. Podróże służbowe	2 513 „ 52 „
9. Poszczególne	550 „ 15 „
10. Pomiar i plany	1 654 „ 75 „
11. Przełożenie linii państwowej	5 517 „ 49 „
12. Odszkodowania	505 „ 04 „
13. Dobudowy magazynu	11 290 „ 01 „
14. Oprocentowanie kapitału	499 563 „ 73 „
razem:	4 840 496 mk. 88 f.

Z pożyczek zaciągniętych w Powiatowej Kasie Oszczędności posiada Powiatowa Centrala Elektryczna obciążenie 4 000 000 mk. na 4% i drugie 5 000 000 na 5%.

Sumy powyższe użyte zostały na zakupno i zapłacenie materiałów instalacyjnych, których wartość dzisiejsza przedstawia przynajmniej trzykrotną wartość włożonego kapitału.

Stan przychodów i rozchodów za rok 1921/22 jest następujący:

Dochód:

65 270 KWT światła =	10 427 655 Mk. 50 f.
139 697 „ sily =	17 388 475 „ 50 „
liczniki =	57 041 „ — „
razem dochód:	27 823 172 Mk. — f.

Rozchód:

441 140 KWT Godzin dla Miejskiej Elektrowni =	22 597 740 Mk.
razem rozchód:	22 597 740 Mk.

Przypada na administrację
Powiatowej Centrali Elektr.

5 225 432 Mk.

Osobny fundusz z opłat 10% od instalatorów wynosi: 70 000 Mk.

Z większych budowli linii elektrycznych wykonane zostały:

1. Radjostacja z Nowej Wsi do Centrali na fortecy.
2. Połączenie posiadłości w Tuszewie p. Koelichena.
3. Połączenie posiadłości w Szonowie p. Chelmickiego.
4. Połączenie posiadłości w Niewaldzie p. Polakowskiego.

Zarząd Powiatowej Centrali Elektrycznej tworzą:

1. Techniczny doradca, dyr. Miejskiej Elektr. p. Dolatowski
2. Kierownik p. Średzki Rufim.
3. Starszy monter Weisse Paweł.
4. Dwóch ksiązkowych.

Urząd Powiatowej Centrali Elektr. mieści się w domu powiatowym przy ul. Rządowej 8, I piętro. Dom ten kupiła ówczesna Rada Powiatowa w roku 1920 za 195 000 mk., aby mógł pomieścić biura urzędu budowlanego i centrali elektr., oraz w obszernym podwórzu urządzić magazyny i warsztaty.

Powiatowy Urząd Budowlany w Grudziądzu.

Nr. dz. 340, Akt.: Szosy pow.

Sprawozdanie techniczne na rok 1921/22.

C. Zarząd dróg powiatowych.

1. Budowniczy powiatowy Kunert, mianowany 30 marca 1921 r. w służbie powiatowej od 1 grudnia 1920 r. z policzeniem lat służby od 24 maja 1902 r. i 4 lat za studja.
2. Technik Kirsch, w służbie powiatowej od 14 marca 1920 r.
3. Technik Laskowski w służbie powiatowej od 1 lipca 1921 r.
4. Drogomistrz Zwierkowski w Grudziądzu mianowany 1 stycznia 1920 z policzeniem lat służby od 1 stycznia 1903 r.
5. Drogomistrz Nowacki w Okoninie, mianowany 1 marca 1920 r. w służbie powiatowej od 1 listopada 1919 r.
6. Drogomistrz Górski w Łasinie, mianowany 1 kwietnia 1921 r. w służbie powiatowej od 1 października 1920 r.
7. Drogomistrz Strzyżewski w Łasinie, mianowany 1 października 1920 w służbie powiatowej od 1 maja 1920 r.
8. Drogomistrz Reyman w Radzynie, mianowany 1 kwietnia 1889, z policzeniem lat służby od 1 maja 1888 r.
9. 60 dróżników.

9. Szosy i bruki

A. Utrzymanie.

Powiat posiada 208,410 km. dróg z liczby tej przypada na szosy 176,906 km. na drogi brukowane 31,504 km. W ostatniem sprawozdaniu zarządu pruskiego z roku 1918/19, przyznają Niemcy, że stan dróg w powiecie jest bardzo zły, z powodu niewykonywanej naprawy dróg od początku trwania stanu wojennego. Nawet uszkodzenia dróg i mostów spowodowane działaniami wojennymi w rejonie fortiecznym Grudziądza nie mogły być i nie zostały jeszcze t. j. do roku 1919 naprawiane. Cały więc ciężar naprawy dróg i mostów zaniechany przez Niemców od roku 1914, spada na barki obecnego polskiego Wydziału Powiatowego. Z tytułu tego usprawiedliwienia zdaje się być każda prośba Powiatu Grudziądzkiego wiejskiego, o udzielenie mu wydatnej subwencji rządowej, potrzebnej do naprawy zniszczonych przez działania wojenne dróg i mostów, tym więcej i uznane przez niemiecki wydział dla badania drogowo-mostowych szkód wojennych. W roku etatowym 1921/22 przystąpił Wydział Powiatowy z całą energją do naprawy zaniechanych dróg i mostów, przejętych od Niemców w r. 1920. Mimo licznych przeszkód, utrudniających wykonywanie robót jak brak materiału, narzędzi, wyszkolonego personelu drogowego, ciągle wzrost cen na robociznę i zakup materiałów budowlanych, zrobiono około naprawy dróg, szos i mostów bardzo wiele.

Przy szosach i drogach wyczyszczone zostały rowy i przepusty, bankiety pościelane i brakujące zadrzewienie uzupełnione.

Nową nawierzchnię na szosach położono na długości 5,35 km. Przebrukowano stary bruk na długości 3,80 km. Dróg latowych wysypano żwirem 22,56 km. Przebudowano względnie nowo wybudowano 9 mostów drewnianych i gruntownie naprawiono 2 mosty żelazo-betonowe. Wkonane prace w roku ubiegłym, stanowią zaledwie $\frac{1}{20} = \frac{1}{30}$ części potrzebnych do wykonania robót.

W przewidywaniu w latach przyszłych wielkich robót przy utrzymywaniu szos zakupił Wydział Powiatowy bardzo korzystnie i okazjnie w roku 1921 parowy walec drogowy z wrywaczem, beczkowitzem i warsztatem, postarał się przy zastosowaniu nowej ustawy drogowej z 20 grudnia 1920 o znaczną ilość materiału i kamieni oraz żwiru, które w sezonie budowlanym 1922/23 zużytkowane zostaną.

Sprzedż owoców z drzew szosowych przyniosła	106 850	mk.
Wydzierżawienie traw na szkarpach rowów przydr. przyniosło	28 553,30	mk.
Sprzedż starych drzew szosowych przyniosła	549 895	mk.
Sprzedż drzewek ze szkółki powiatowej przyniosła	56 165	mk.

Szkółka powiatowa drzewek w Okoninie została powiększoną przez do-dzierżawienie 15 mg. gruntu i urządzoną dla wzorowej hodowli drzewek owocnych na potrzeby powiatu i kraju. Szkółką zawiaduje drogomistrz i ogrodnik fachowiec Nowacki. Przy szkółce powiatowej założone zostało Okręgowe Towarzystwo ogrodnicze z 214 członkami, które ma na celu krzewienie zamiłowania do sadownictwa i ogrodnictwa w powiecie.

B. Budowa nowych dróg.

Nowych szos lub dróg powiatowych w r. 1921/22 nie wykonywano, natomiast ukończoną została budowa dwóch nowych dróg gminnych w Linowie król. i Buchwaldzie król. Na niektórych częściach dróg powiatowych nie przeprowadzono jeszcze i nieuregulowano sprawy wykupna gruntów pod budowę drogi oddanych.

Wykonane natomiast zostały projekty: budowy przedłużenia szosy z W. Tymawy przez Osowko do Sumina, oraz przedłużenie drogi brukowanej z Partęcin do Sumina obejmujące również budowę 2 mostów drewn. na Osie.

C. Drogi fortyfikacyjne.

Z powodu istniejącego z roku 1914 stanu wojennego, nie było można doprowadzić z zarządem fortyfikacyjnym porozumienia i uregulowania spraw budowy, przebudowy i utrzymania dróg fortyfikacyjnych oraz ich przejęcia przez powiat.

W marcu 1921 r. odbyło się wprawdzie jedno zebranie delegacji wojskowego zarządu fortyfikacyjnego z D. O. G. Pomorze z przedstawicielami Starostwa i Wydziału Powiatowego, celem przejęcia dróg fortyfikacyjnych przez powiat. Ze strony powiatu ustalone zostały warunki, pod którymi przejęcie dróg nastąpić by mogło.

W grudniu 1921 r. wznowił powiat tę sprawę przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, które poleciło D. O. K. w Grudziądzu dalsze porozumienia z powiatem prowadzić. Dotąd jednak nie uczyniono w tej sprawie.

D. Komisarze szosowi.

Na zebraniu nowego sejmiku powiatowego w dniu 22 grudnia 1921 r., wybrano na szereg 4 lat niżej wymienionych 15 komisarzy drogowych:

1. Topmeyer z M. Tarpna, dla szosy Grudziądz—Rogóźno.
2. Ks. Prob. Jarzębski z Mokrego, dla szosy M. Tarpno—Kalmuzy, Mokre—Welez, Mokre—Białochowo.
3. Kozłowski z M. Rudniku, dla szosy Grudziądz—Mniszek—Szynych i Grudziądz—Lniska—Niewald.

4. Rzepkowski z Okonina, dla szosy Grudziądz—Nowydwór.
5. Tomczyński z Rudnika, dla szosy Linarczyk—Wiewiórki, Dembiniec—Zelnowo, Wiewiórki—Mgowo.
6. Lipski Wł. z Okonina, dla szosy Plemięta—Okonin—Melno.
7. Rozwadowski Kaz. z Czeczewa, dla szosy Nowydwór—Białobloty.
8. Czepicki z Pęslowic, dla szosy Rywałd—Lisnowo, Świecie—Buchwałd, Lisnowo—Szarnos.
9. Żakowski z Zielonej Góry, dla szosy Radzyn—Wąbrzeźno, Radzyn—Radzyn wieś.
10. Staškiewicz Zawda, dla szosy Łasin—Zawda, Strzelece—Zawda.
11. Chełmiecki z Szonowa, dla szosy Łasin—Tymawa, Szonowo—Święte.
12. Kurzyński Piotr z Bukowca, dla szosy Wydrzno—Szynwałd, Wydrzno—Nogat, Łasin—Gardeja.
13. Krzyżanowski z Rogóźna, dla szosy Rogóźno—Łasin.
14. Lubomski z Łasina, dla szosy Łasin—Bogdanki.
15. Nica Stanisław z Gruty, dla szosy Łasin—Radzyn, Gruta—Salno, Gruta—Orle.

Szosa i drogi zostały rozdzielone między drogomistrzami następująco:

Okreg I. Grudziądz Drogomistrz Zwierkowski.

Grudziądz—Sarnówko, M. Tarpno—Kalmuzy, Mokre—Welcz, Mokre—Białochowo, Grudziądz—Mniszek—Szynych.

Okreg II. Okonin Drogomistrz Nowacki.

Lniska—Niewałd, Grudziądz—Nowydwór, Linarczyk—Wiewiórki, Wiewiórki—Mgowo, Melno—Okonin—Plemięta, Dembiniec—Zelnowo.

Okreg III. Łasin Drogomistrz Górski.

Łasin—Zawda, Łasin—Tymawa, Łasin—Gardeja, Szonowo—Święte, Wydrzno—Szynwałd, Wydrzno—Nogat, Huta—Zawadzka Wola.

Okreg IV. Łasin Drogomistrz Strzyżewski.

Sarnówko—Łasin, Radzyn—Łasin, Gruta—Salno, Gruta—Orle, Łasin—Bogdanki.

Okreg V. Radzyn Drogomistrz Reymann.

Nowydwór—Białobloty, Rywałd—Lisnowo, Lisnowo—Szarnos, Świecie—Buchwałd, Radzyn—Wąbrzeźno, Radzyn—Wąbrzeźno, Radzyn—Radzyn-wieś.

10. Ogólny plan budowy.

Dróg gminnych posiada powiat 530 długości 106,739 km. z liczby tej przypada na drogi brukowane 96,034 km. na drogi żwirowe 10,735 km. W sprawozdaniu b. pruskiego Wydziału Powiatowego z roku 1918/19 zaznaczono, że na Sejmiku w dniu 2 grudnia 1916 r. uchwalono z powodu trwania stanu wojennego, zastanowić planowego rozbudowania dróg gminnych zastój ten trwał do roku 1919 włącznie.

Przy końcu roku 1919 rozpoczęto ze względu na wielką liczbę bezrobotnych, budowę 2 dróg gminnych w Linowie kr. i Buchwałdzie kr., których budowa ukończona została w grudniu 1920 r.

Stan dróg gminnych, z powodu niewykonwanej naprawy w czasie wojennym pogorszył się tak dalece, że naprawa tychże dzisiaj milionowe sumy pochłoni. Wydatna pomoc rządowa będzie tu również bardzo potrzebna, albowiem gminy same wydatków potrzebnych do naprawy dróg ponieść nie będą w stanie.

W roku etatowym 1922/23 przystąpi Wydział Powiatowy do opracowania planowego rozbudowania dróg gminnych, a przedewszystkiem do ich naprawy zaniechanej od roku 1914.

11. Spółki wodne.

Spółek melioracyjnych pozostających pod kontrolą rządu posiada powiat 12.

1. Spółka dla regulacji dolnej Osy.

2. Spółka dla regulacji młynówek Turznaca i Marusza.
3. Spółka dla odwodnienia dolnego rowu Hermanna.
4. Spółka dla odwodnienia łąk w Gaci.
5. Spółka drenarska w Rogóźnie i Gubinach.
6. Spółka drenarska w Gołębiewie.
7. Spółka drenarska w Bursztynowie.
8. Spółka drenarska w Wiewiórkach.
9. Spółka dla odwodnienia łąk w Łasinie.
10. Spółka drenarska w W. Tymawie.
11. Spółka drenarska w Kalmuzach.
12. Spółka do odwodnienia potoków Gardęgi.

3 ostatnie Spółki nr. 10, 11, 12, zostały z powodu ustalenia granicy polsko-niemieckiej, rozdzielone na 2 części polską i niemiecką. Celem uregulowania dalszej ich działalności, rozdziału terenów, majątku i wykonywania nadzoru, nastąpiło w lutym 1922 r. porozumienie pomiędzy delegatami polskimi i niemieckimi sąsiednich interesowanych powiatów.

Wszystkie Spółki rozwijają się pomyślnie i znajdują się w stanie dobrym. Spółka wodna w Łasinie wykonuje od roku 1921 większe prace odwadniające przy znacznej pomocy Rządu, zatrudniając liczną liczbę bezrobotnych.

Spółka wodna dla regulacji młynówek w Maruszy i Turznicy przygotowuje na rok 1922 większe prace celem regulacji i oczyszczenia potoków z piasku, umocnienia szkarp i brzegów oraz budowy osadników według projektu wykonanego w Powiatowym Urzędzie Budowlanym.

Bezrobotni.

Z postępem demobilizacji wojskowej, wzrastała w powiecie liczba bezrobotnych. Ogólnie zgłosiło się w powiecie bezrobotnych około 450 osób, licząc tylko tych, którzy bezpośrednio lub pośrednio przez zarządy gmin o zajęcie w tutejszem Starostwie się zgłaszali.

Punktem kulminacyjnym w sytuacji powyższej były miesiące ubiegłej jesieni, kiedy fabryki, zakłady wojskowe, zarząd kolei państwowej i Magistrat m. Grudziądz, zwolniły setki robotników a między nimi przeważnie osoby mieszkające w powiecie wiejskim.

Sytuacja zdawała się być bardzo poważna. Wydział Powiatowy ujął jednak sprawę energicznie i nie czekając na pomoc rządu zaczął działać na własną rękę i wywiązał się w pracy tej szczęśliwie. Natychmiast rozpoczęto pracę doraźną przy szosach, kopaniu żwiru, zwózek i tłuczeniu kamieni, wycinaniu materiału faszynowego, regulowaniu ziemi w szkółce drzewek, przebudowach mostów drewnianych, odnowieniu nawierzchni szos, przebrukowaniu dróg, sadzeniu brakujących drzew na szosach itp. pożytecznych i celowych prac.

Wydał w prawdzie powiat na prace powyższe sumy miljonowe, jednak uważać sobie może za zasługę, że ominął szczęśliwie szerzące się w kraju szmerania rzesz robotniczych, wykonał prace pożyteczne i potrzebne, oraz wynagrodził pracę i nie popierał proóżniactwa.

Staraniem Wydziału Powiatowego udało się przekonać bezrobotnych o wartości i wyższości pracy akordowej, nad pracą opłacaną na dniówkę. Stopniowo zamieniano też wyżej wymienione prace z dniówki na akord, w ten sposób wysortowało się chętnych do pracy od osobników niechętnych i szerzących niezadowolenie i rozluźnienie.

W roku 1921 zatrudniano następującą ilość bezrobotnych w powiecie:

w styczniu	1921	35 osób
„ lutym	„	42 „
„ marcu	„	41 „
„ kwietniu	„	50 „
„ maju	„	60 „
„ czerwcu	„	65 „

w lipcu	„	75	„
„ sierpniu	„	80	„
„ wrześniu	„	95	„
„ października	„	120	„
„ listopadzie	„	118	„
„ grudniu	„	60	„

zatrudniano ogółem 841 bezrobotnych,

którzy pracowali przez 20 tysięcy dni roboczych, licząc 10 000 dni roboczych po 400 mk. zaś drugie 10 000 dni roboczych po 600 i 800 mk. wypłacił powiat bezrobotnym sumę 11 000 000 mk. Na poczet tej sumy otrzymał powiat subwencji rządowej 2 000 000 mk., dopłacił więc z własnych funduszków 9 000 000 mk.

Administracja wójtostw.

Obwody wójtowskie nie zostały zmienione. Następujące osoby sprawują urząd wójtostwa wzgl. urząd zastępcy wójta.

Nr. bież.	Obwód wójtowski	Wójt	Zastępca	Uwagi
1.	Białochowo	Łukasz Ujejski		
2.	Bogdanki	Lisiekaty Witold Czypicki	Teofil Cichocki	
3.	Blizno	Pesławice Józef Piotrowski	Szczepanki Stam. Kazimierzak	
4.	Grudziądz	Białobłoty Ignacy Kurowski	Blizinko W. Draszyński	
5.	Forteca	Grudziądz Forteca	Forteca	
6.	Goczałki	August Łoś	Bolesław Gralla	
7.	Folwark pod Radzynem	Goczałki Żakowski	Partęciny Albin Czerwiński	
8.	Jamy	Zielona Góra Zieliński	Zelnowo	
9.	Kuntersztyn	Szembruczek Wojciech Jerzak		
10.	Now. Jankowice	Wielkie Tarpno Teodor Makowski	Miecz. Staśkiewicz	
11.	Lisnowo zam.	Jankowice Wollmann	Zawda	
12.	Linowo	Lemaństwo Jerzy Łyskowski	Jan Olszewski	
13.	Mokre	Kitnówko Fr. Kulerski	Kitnówko	
14.	Melno	Skurgwy Anastazy Ziętarski	Dyon. Gałuszewski	
15.	Mazanki	Gruta Fr. Rozwadowski	Gruta Ksawery Niklewicz	
16.	Nowawieś	Mazanki Jerzak	Szczuplinki Wojciech Jerzak	
17.	Orle	W. Tarpno Jan Ziętarski	W. Tarpno Konrad Pyszora	
18.	Okonin	Słup Władysław Lipski	Słup Juljan Drozdowski	
19.	Plemięta	Okonin Bolesł. Donimirski	Okonin Jankowski	
		Dembiniec	Nowy Dwór	

Nr. bież.	Obwód wójtowski	Wójt	Zastępca	Uwagi
19.	Rogóžno zam.	Wł. Krzyżanowski	Bronisław Słupski	
20.	Rządź	Rogóžno wieś Wacł. Kozłowski	Dąbrówka król. Józef Wojciech	
21.	Radzyn	M. Rudnik	Rządź	
22.	Rywald szl.	Bernard Żakowski	Wawrz. Sobociński	
23.	Dusocin	Zielona Góra Józef Piotrowski	Szumilowo	
24.	Skurgwy	Bialobloty Sołtys Dusocin	Fr. Borganowski	
25.	Szembruk	Krzyżanowski	Rogóžno wieś	
26.	Szembruczek	Rogóžno wieś Stan. Zieliński sołt. Szembruk		
27.	Święte	Piotr Kurzyński		
28.	Szonowo	Bukowiec Fab. W. Chelmicki	Anastazy Kowalski	
29.	Świecie	Szonowo W. Chelmicki	Krzywka Jan Rejewski	
30.	Salno	Szonowo Wollmann	Szonowo	
31.	Turznice	Lemaństwo Bron. Słupski	Fr. Słupski	
32.	Wiewiórki	Dąbrówka król. Bol. Rywolt	Dąbrówka król. Bol. Rywolt	
33.	Wydrzno	Grudziądz Skrytka 5 Bvkowski sołtys Wiewiórki	Grudziądz Skrytka 5	
34.	Białybór	Jan Mierzyński		
35.	Urząd Policyjny Łasin	Wydrzno	Antoni Jaciuński	
36.	Urząd Policyjny Radzyn	Bol. Rywolt Grudziądz Skrytka 5	Godonowo Bol. Rywolt Grudziądz Skrytka 5	obecnie burm. Kir- stein

Rzeczowe odszkodowanie dla wójtów w powiecie podwyższone zostało z powodu ciągle wzrastającej drożyzny za czas od 1 października 1921 r. na 750 mk. za 100 dusz. Dotychczasowe odszkodowanie wynosiło 375 mk. za 100 dusz.

Administracja urzędów stanu cywilnego.

Obwody Urzędów stanu cywilnego nie mają zmian do wykazania.
Nижej podane osoby sprawują urząd stanu cywilnego względnie zastępcy.

Nr. bież.	Obwód urzędu stanu cywilnego	Urzędnik stanu cywilnego	Zastępca	Uwagi
1.	Radzyn	Nowacki burmistrz Radzyn	Jarnowski pom.biur. Radzyn	
2.	Łasin	Tomezyński burm. Łasin	Wiczarski pom.biur. Łasin	
3.	Dusocin	Hip. Elwertowski Dusocin	Gosieniecki Dusocin	
4.	Mokre	Wdzięzkowski, organista, Mokre	Braun soltys Mokre	
5.	Skurgwy	Fr. Guziński Rogóžno wieś	Jan Guziński Rogóžno wieś	
6.	Białochowo	Wdzięzkowski, organista. Mokre.	Braun soltys Mokre	
7.	Rogóžno zam.	Józef Kotowski Rogóžno zam.	Paczkowski Rogóžno	
8.	Śzembruk	Keller Szembruk	Waśniewski Szembruk	
9.	Szembruczek	Torbicki Szembruczek	Kurzyński Bukowiec	
10.	Wydrzno	Wiktor Michałek Szynwałd Pleb.	Maksm. Manthey Szynwałd Pleb.	
11.	Lisnowo zam.	Fr. Łukaszewski Lisnowo	Heyna soltys Lisnowko	
12.	Orle	Tadeuszewski Słup	Górny Słup	
13.	Okonin	Szkodowski soltys Okonin	Drozdowski Okonin	
14.	Rządż	Wacł. Brzeziński Białdwór	St. Brach M Rudnik.	
15.	Rywald	Lubomierski Rywald szl.	Lamparski Rywald król.	
16.	Blizno	Piotrowski Białobłoty	Płomień Białobłoty	
17.	Mazanki	Niklewicz Szezunlinki	Braun soltys Mokre	
18.	Welcz	Wdzięzkowski Mokre		
19.	Grudziadz Forteca	Jan Kurowski Grudziadz Forteca	W. Draszyński Grudziadz Forteca	
20.	Kuntersztyn	Fr. Zawodziński Tuszewo	Zygmunt Koelichen, Tuszewo.	
21.	Nowe Jankowice	Krakowski Jankowice	Srodziński Jankowice	
22.	Święte	Szarafiński Święte	Fabiński Kozłowo	
23.	Goczalki	Szarafiński Święte	Fabiński Kozłowo	
24.	Bogdanki	Kitowski Łasin	Rebella Szczepanki	

Nr. bież.	Obwód urzędu stanu cywilnego	Urzędnik stanu cywilnego	Zastępca	Uwagi
25.	Sonowo	Kitowski Łasin	Wiczarski Łasin	
26.	Świecie	Radacki Świecie wieś	I. Wolmann Lemaństwo II. Niedzielski Świecie-wieś	
27.	Linówko	Pierzyński Linowo	Łyskowski Kitnówko	
28.	Melno	Ziętarski Gruta	Gałuszewski Gruta	
29.	Salno	Słupski wójt Dąbrówka król	Krause Dąbrówka król.	
30.	Wiewiórki	Bykowski sołtys Wiewiórki	Domachowski I ław.	
31.	Turznice	Jan Wiśniewski Linarczyk	St. Okulski, Piaski.	
32.	Plemięta	Pankowski Deminiec	Stanisław Kunz, Dębiniec.	
33.	Folwark pod Radzynem	Cezar Janiszewski Janowo		

Rzeczowe odszkodowanie dla urzędników stanu cywilnego wynosi według uchwały Rady powiatowej z dnia 18. 11. 1921 r. 200 mk. rocznie za 100 dusz, począwszy od 1. 10. 1921 r. Dotychczasowe odszkodowanie wynosiło 60 mk. rocznie za 100 dusz.

Sądy rozjemcze.

Nr.	Obwód rozjemczy	Imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania a) sędziego rozjemczego b) zastępcy
1.	Wiejska parafja Grudziądz I. Wielkie Lniska, Kuntersztyn, Nowawieś, Parsk, Świekocin, Sadowo, Wielkie Tarpno, wieś, Tarpno, folwark, Małe Tarpno, Tuszewo, Owczarki, Grudziądzka Forteca.	a) Bona Jan z M. Tarpna. b) Jastrzębski Jan sołtys z Nowej wsi
2.	Wiejska parafja Grudziądz II. Mały Rudnik, Kobylanka, Kobylanka Panień., Linarczyk, Pieńki Król., Rządź, Białybór, Białybór Leśniczówka, Hanowo, Piaski, Turznice, Wiewiórki.	a) Koppetz August nauczyciel z Rudniku b) Kozłowski wójt z M. Rudniku
3.	Mokre — Wełcz Białochowo, Dusocin, Grabowiec, Klódka wieś, Klódka młyn, Łysakowo, Mokre, Zakurzewo, Zarośle, Stanisławowo, Lisiekaty, Waldorf, W. Wełcz, M. Wełcz.	a) Lipiński sołtys z W. Wełcza b) Braun z Mokrego
4.	Rogóżno — Dąbrówka Bukowiec, Dąbrówka Kr., Nowe Mosty, Sobótko, Rogóżno wieś, Rogóżna zamek, Salno, Skurwy, Wyszczekanka.	a) Oberż. Aleks. Przechowski Rogóżno wieś b) Paczkowski Teofil właściciel z Rogóżna

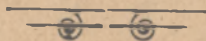
Nr.	Obwód rozjemczy	Imię, nazwisko zawód i miejsce zamieszkania a) sędziego rozjemczego b) zastępcy
5.	Szembruk Gubiny, Jamy (bez Waldorf), Szembruk, Szembruczek, Kalmuzy, Budy.	a) Keller Fr. posiedz. z Szembruka b) Jeleniewski Fr. posiedziciel z Szembruka
6.	Okonin Stary Folwark, Pokrzywno, Małe Lnińska, Gać, Marusza, Nicwałd, Okonin, Ramutki, Skarszewy, Węgrowo Niem., Węgrowo Polskie.	a) Drozdowski z Okonina b) Szkodowski sołtys z Okonina
7.	Gruta Anaberg, Gruta, Hansfeld, Orle, Słup wieś.	a) Bolesław Bork, Gruta b) Grabowski Walenty z Słupa
8.	Linówko Buchwałd, Linówko, Linowo Król., Rychnowo, Świecie wieś, Świecie folw.	a) Bolesław Pierzyński w Linowie b) Fr. Schwanitz w Bursztynowie
9.	Wiejska parafja Łasin Stare Blonowo, Nowe Blonowo, Bogdanki, Jakóbkowo, Mędrzyce, Pęslawice wieś, Pęslawice domena, Szczepanki, Słup młyn, Widlice, Szanowo Szlach., domena i wieś Szanowo Król.	a) W. Wiczarski mistrz kraw. w Łasinie b) T. Brocki kupiec w Łasinie
10.	Szynwałd Jankowice, Nowe Jankowice, Nogat, Zawda, Szynwałd, Szynwałdzik, Szynwałd Pleb., Zawdzka Wola.	a) Ziętarski Tomasz w Strzelcach poczta Plesewo b) organista Wiktor Michalek w Szynwałdzie
11.	Święte Huta, Łasinka, Kozłowo, Krzywka, Plesewo, Święte, Waldówko.	a) Rakowski naucz. z Kozłowa b) Fabiński Bol. z Kozłowa
12.	Lisnowo Karlshof, Goczalki, Lisnowo, Lisnowo zamek, Osówko, Partęciny, Szarnoś, Wielka Tymawa.	a) Juljan Winkler w Lisnowie b) — — —
13.	Rywałd Bialobloty, Blizno, Blizinko, Bursztynowo, Kitnówko, Nowymłyn szlach., Rywałd szlach., Rywałd Król.	a) Lamparski naucz. w Król. Rywałdzie b) Jaranowski rolnik w Król. Rywałdzie
14.	Wiejska parafja Radzyn I. Polskie Łopatki, Szczuplinki, Szczewo, Zielona Góra, Gawłowice, Folwark pod Radzynem, Gołębiewo, Zelnowo.	a) Zakowski B. właśc. z Zielonej Góry b) Czajkowski Józef z Zelnowa
15.	Wiejska parafja Radzyn II. Boguszewo, Dembiniec, Kitnowo, Mełno, Nowy dwór, Alteroda, Plemięta, Radzyn do., Rozental, Szumiłowo, Gołębiewko, Zakrzewo.	a) Jankowski Ignacy gospod. z Nowogodworu b) Dिल्ski Wiktor z Nowego dworu

Wykaz taksatorów bydła i koni.

§ 17 przep. wyk. do ustawy zarazy bydłowej z dnia 25 lipca 1911 r.
zatwierdzeni taksatorzy.

	Wójtostwo i nazwisko wójta	Taksatorzy do stwierdzenia wartości bydła zabitego wskutek zaraźliwych chorób
	Białochowo Kulerski w Łysakowie	Kulerski w Łysakowie Fredenhagen rolnik w Klódce młyn
2	Bogdanki Reben w Szczepankach	Ciechocki Teofil, W. Szczepank Lencner Franciszek, W. Szczepanki
3	Bliźno Piotrowski w Białobłotach	Kaźmierzak Stanisław w Bliźnie Bochat Ludwik rządcą w Białobłotach
4	Grudziądz Forteca Trocla w Grudziądzu Forteca	Kurowski Ignacy w Grudziądzu Forteca Buchholz Paweł w Grudziądzu Forteca
5	Goczalki Łoś hrab. w Goczalkach	Gralle w Partęcinach Limne Władysław w Goczalkach
6	Hansgut Czajkowski w Zelnowie	Zakowski w Zielonej Górze Czajkowski w Zelnowie
7	Jamy Zieliński w Szembruczku	Sigorski soltys w Dusocinie Blum w Dusocinie
8	Kuntersztyn Jerzak w W. Tarpnie	Lewicki w Sadowie Wojciechowski Henryk w W. Tarpnie
9	Nowe Jankowice Makowski w Jankowicach	Meyer Wł. rolnik w Jankowicach Srodziński Br. mleczarz w Jankowicach
10	Lisnowo zam. Wollmann w Lemaństwie	Schulemann Paweł w Lisnowie zam. Heyn w Lisnówku
11	Linówko Łysakowski w Kitnówku	Olszewski Jan w Kitnówku Paczkowski w Rychnowie
12	Mokre Kulerski w Łysakowie	Walkowski soltys w Zakurzewie Ziep rolnik w Mokrem
13	Melno Ziętarski w Grucie	Gołarzewski D. obywatel w Grucie Piotrowski Bol. obywatel w Grucie
14	Mazanki Rozwadowski w Mazankach	Rozwadowski w Mazankach Chmilewski w Łopatkach
15	Nowawieś Jerzak w W. Tarpnie	Jarzębski w Nowej wsi Schmidt Emil w Owezarkach
16	Orle Ziętarski w Słupie	Wilamowski rolnik w Słupie Kurzyński Fr. w Słupie
17	Okonin Lipski w Okoninie	Drozdowski w Okoninie Kamrowski w Starym Folwarku
18	Plemięta Paszotta w Plemiętach	Pańkowski w Dembińcu Rintchen w Plemiętach
19	Rogóźno zamek Krzyżanowski w Rogóźnie wieś	Pawski w Rogóźnie zam. Kries w Rogóźnie zam.

Nr bież.	Wójtostwo i nazwisko wójta	Taksatorzy do stwierdzenia wa- zabitego wskutek zaraźliwyc. miejsce
20	Rządź Kozłowski w M. Rudniku	Wojciech Józef urząd. gosj Bartsch G. posiedziciel w M. Szem- bruczek
21	Radzyn dom. Zakowski w Zielonej Górze	Czajkowski w Zelnowie Zakowski w Zielonej Górze
22	Rywald Piotrowski w Białobłotach	Jaranowski soltys w Król. Rywa Lipecki soltys w Golębiewie
23	Dosocin Zieliński w Szembruczku	Sikorski w Dusocinie Blum w Dusocinie
24	Skurgwy Krzyżanowski w Rogóźnie wieś	Kurzyński Walenty w Rogóźnie wsi Gnywacz Juljan w Rogóźnie wsi
25	Szembruczek T. Serecki w Szembruku	Wierschowski Jan w Szembruku Serocki Jan w Szembruku
26	Szembruczek Kurzyński w Bukówcu	Kurzyński Piotr w Bukówcu Spsychalski Walenty w Szembruczku
27	Święte Fabiński w Kozłowie	Szypniewski posiedziciel w Hucie Kowalski Anastazy posiedz. w Krzywce
28	Szonowo Czubek Zygmunt w Świętem	Rejewski soltys w Szlach. Szonowie Macidlowski soltys w Król. Szonowie
29	Świecie Wollmann w Lemaństwie	Kejdrowski Teofil w Buchwałdzie Kreft Paweł w Świeciu wieś.
30	Salno Słupski w Król. Dąbrówce	Słupski Fr. obywatel w Król. Dąbrówce Grynda Fr. obywatel w Król. Dąbrówce
31	Turznice Szczepiński w Turznicach	Szczepiński dyrektor w Turznicach Czarske posiedziciel młyna w Daszkowie
32	Wiewiórki Donimirski w Dembincu	Siemianowski posiedz. w Wiewiórkach Czarske posiedziciel w Wiewiórkach
33	Wydrzno Jasiński w Jankowicach	Jasiński Michał wójt w Jankowicach Manthey Maks. dzierz. w Szywałdzie
34	Białybór Szczepiński w Turznicach	Szczepiński dyrektor dóbr w Turznicach Czarske posiedziciel młyna w Daszkowie
35	miasto Łasin	Plitta Ignacy obywatel w Łasinie Brocki Izidor obywatel w Łasinie
36	miasto Radzyn	Górski rzeźnik w Radzynie Dr. Henu weterynarz w Radzynie

Członkowie Sejmiku Wojewódzkiego.

Starosta Ossowski — Grudziądz
Reder poseł do Sejmu — Grudziądz
Barańczak sekr. Zjednoczenia — Grudziądz.

Zarząd Powiatowej Kasy Oszczędności.

Ossowski starosta — Grudziądz
Wł. Grobelny dyrektor — Tuszewo
Perski robotnik — M. Tarpno
Donimirski pos. ziemski — Dembiniec
Zakowski pos. ziemski — Zielona Góra.

Komisja rewizyjna Powiatowej Kasy oszczędności.

Bona soltys — M. Tarpno
Nowacki burmistrz — Radzyn
Łs. proboszcz Jarzębski — Mokre

Rzecznawcy dla oszacowania szkód polnych.

Wł. Krzyżanwski pos. ziemski — Rogóźno
Chelmiński, dzierżawca domeny — Szonowo
Wł. Lipski pos. ziemski — Okonin
Czepicki dzierżawca domeny — Pęslawice
Donimirski pos. ziemski — Dembiniec
Jacuński dzierżawca domeny — Gordonowo
Lewicki dzierżawca pleb. — Sadowo
Paszotta pos. ziemski — Plemięta
Szczechowski robotnik — Okonin
Rutkowski ogrodnik — Hansfeld
Kaźm. Rozwadowski pos. ziemski — Cieczewo.
Zalewski — Okonin.

Powiatowy Wydział Sądowy (dawn. Amtsgerichtsausschuss).

Staśkiewicz radca — Zawda
Rozwadowski, dzierżawca domeny — Cieczewo
Tomeczyński Konstanty, robotnik — Sadowo
Perski, robotnik — M. Tarpno.

Komisja oględzin kanału Trynki.

Jerzak administrator O. U. Z. — W. Tarpno
Toppmajer, robotnik — M. Tarpno
Bona, soltys zastępca — M. Tarpno.

Komisja poboru koni wojskowych.

Lista A.:

Jordan rolnik — Radzyn
Rozwadowski, dzierżawca domeny — Cieczewo
Wł. Lipski, pos. ziemski — Okonin

Zastępcy:

Latoś pos. ziemski — Radzyn wyb.
Rzepakowski, rolnik — Okonin
Ziętarski, pos. ziemski — Słup

Lista B.:

Lubomski, sołtys i rolnik — Rywałd
Szpiter, pos. ziemski — Łasin
Krzyżanowski, pos. ziemski — Rogóźno-wieś

Zastępcy:

Piotr Kurzyński, pos. ziemski — Bukowiec
Ant. Mossakowski, rzemieślnik — Łasin.
Wł. Mossakowski, rolnik — Łasin.

Komisja podatku budynkowego:

Kurzyński, pos. ziemski — Bukowiec
Górny, mistrz kominiarski — Łasin

Zastępcy:

Jan Ziętarski, pos. ziemski — Słup
Toppmajer, robotnik — M. Tarpno.

Komisja oględzinowa ścieków wodnych II i III klasy.

Franc. Kulerski, dzierz. dom. Skurgwy
Piotr Kurzyński, pos. ziemski — Bukowiec
Szymański — Szonowo.

Zastępcy:

Jacubski, dzierz. domeny — Gordonowo
Toppmajer, robotnik — M. Tarpno
Małgożewicz, rybak — Radzyn.

Komisja poborowa.

Grobelny, dyrektor — Tuszewo
Zakowski, pos. ziemski — Zielona Góra
Tomeczyński, robotnik — Rudnik
Łazarski, robotnik — Rogóźno-zamek.

Zastępcy:

Paczkowski, pos. ziemski — Gardeja
Rejewski, sołtys — Szonowo szlach.
Sonnenfeld, robotnik — Łasin
Henig, robotnik — Rudnik.

Organizacja Powiatowej Policji Państwowej w p. Grudziądzkim.

Policja Państwowa została zorganizowana i rozpoczęła służbę w tut. powiecie dnia 1. 7. 20. w której skład weszła b. żandarmerja krajowa jako Pow. Komenda Pol. Państw. Dnia 1. 7. 20. obejmowała Pow. Komenda P. P. Grudziądz biuro Pow. Komendy na miejsce biura Objazdu żand. Kraj. i oraz 10 poster. obwodowych Pol. Państw. z poster. kontr. gran. i 1 poster. gran. Pol. Państw., w miejscu poster. żand. Kraj. Stan funke. był 1 wyższy, 23 niższych. W październiku utworzon onowy poster. miejski Radzyn, a 24. 6. 21. zlikwidowano 3 poster. kontr. gran. Kalmuzy Rogóźno i Szembruk dworzec i utworzono poster. kontr. gran. Gardeja dworzec z końcem roku 1921 był stan funkcjonariuszy 1 wyższy, 65 niższych. W październiku 1921 utworzono 3 nowe poster. graniczne W. Welcz, Nogat i Budy.

Obecny stan funke. jest 1 wyższy, 68 niższych, w tem 3 wywiadowców, 1 przodnik, 2 poster. komenderowanych na szkołę.

Biura Pow. Komendy P. P. Grudziądz, Plac 23 Stycznia No. 9.
 Komendant Pow. P. P. na pow. Grudziądz, podkom. Frąckowiak.
Lokacja Posterunków P. K. P. P.

			przod.	st. poster.	poster.
1)	poster. obw.	M. Tarpno		1	4
2)	" "	Dusocin		1	1
3)	" "	Rogóżno		1	1
4)	" "	Łasin	1	1	5
5)	" "	Lisnowo		1	2
6)	" "	Niewald			2
7)	" "	Rywald			2
8)	" "	Linarczyk			3
9)	" "	Radzyn m.		1	2
10)	" "	Fijewo		1	1
11)	" "	Szembruk			2
<hr/>					
12)	poster. gran. kontr.	M. Welcz			2
13)	" "	" Gardeja		1	6
14)	" "	" W. Tymawa		1	1
15)	" "	" Zawda		1	3
16)	" "	" Szynwald			2
17)	poster. gran.	W. Welcz			1
18)	" "	Budy			1
19)	" "	Nogat			2
20)	" "	Waldówko			2
				10	45

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
L. Ossowski
 Starosta,

Grudziądz, d. 1 kwietnia 1922.

Biblioteka Główna UMK

300020854996

W. 2166 / 57